

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/337/2015
Identifikačné číslo spisu:	5712200361
Dátum vydania rozhodnutia:	26.04.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Edita Bakošová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:5712200361.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne K., bývajúcej v K., proti žalovanému Home Credit Slovakia, a.s., so sídlom v Piešťanoch, Teplická 7434/147, zastúpeného advokátskou kanceláriou In Medias Res, s.r.o., so sídlom v Trnave, Sladovnícka 13, za účasti vedľajšieho účastníka na strane žalobkyne Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, so sídlom v Prešove, Nám. Legionárov 5, o určenie neplatnosti úverovej zmluvy, vedenej na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 9 C 2/2012, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 28. júna 2013 sp. zn. 8 Co 68/2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 28. júna 2013 sp. zn. 8 Co 68/2013 vo výroku, ktorým

- potvrdil I., II., a III. výrok rozsudku súdu prvého stupňa
- vo výroku, ktorým uložil súdu prvého stupňa rozhodnúť o trovách odvolacieho konania

a

rozsudok Okresného súdu Martin z 25. októbra 2012 č.k. 9 C 2/2012-302

- vo výroku, ktorým určil, že úverová zmluva č. XXXXXXXXXXXX je neplatná,
- vo výroku, ktorým určil, že úverová zmluva č. XXXXXXXXXXXX je neplatná,
- vo výroku, ktorým určil neplatnosť zmluvných podmienok v úverových zmluvách č. XXXXXXXXXXXX a č. XXXXXXXXXXXX,
- vo výroku o trovách konania,

z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súde Martin na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Martin rozsudkom z 25. októbra 2012 č.k. 9 C 2/2012-302 určil, že I. úverová zmluva č. XXXXXXXXXXXX uzatvorená 22. septembra 2010 medzi žalobkyňou a žalovaným je neplatná, II. úverová zmluva č. XXXXXXXXXXXX uzatvorená 3. marca 2011 medzi žalobkyňou a žalovaným je neplatná, III. určil, že z dôvodu neprijateľnosti sú neplatné zmluvné podmienky uvedené v úverovej zmluve č. XXXXXXXXXXXX uzatvorenej 22. septembra 2010 a v úverovej zmluve č. XXXXXXXXXXXX uzatvorenej 3. marca 2011 podľa ktorých:

„Klient a spoločnosť Home Credit Slovakia, a.s. (ďalej iba spoločnosť) sa rozhodli tak, že ak sa klient

oneskorí so splácaním úveru, je spoločnosť oprávnená požadovať, aby klientovi vykonával platca jeho mzdy (ďalej iba zamestnávateľ) mesačnú zrážku zo mzdy vo výške dvojnásobku pravidelnej mesačnej splátky, stanovenej v tejto Úverovej zmluve, maximálne však vo výške, ktorú pripúšťajú platné právne predpisy a to až do uhradenia dlžných splátok úveru.

Klient a spoločnosť Home Credit Slovakia, a.s. podpisom tejto úverovej zmluvy súčasne uzatvárajú zmluvu o poskytovaní revolvingového úveru I., čiže Zmluvu o RÚ I. a to s úverovým rámcom a s pravidelnými mesačnými splátkami vo výške dohodnutej v Hlave 8 a 9. Úverových podmienok spoločnosti Home Credit Slovakia, a.s. Na základe takto uzatvorenej zmluvy o RÚ I vzniká klientovi právo na poskytnutie revolvingového úveru I prostredníctvom Úverovej karty za podmienok stanovených v Hlave 8, 9, 10 a 11 Úverových podmienok spoločnosti Home Credit Slovakia, a.s. Klient a spoločnosť Home Credit Slovakia, a.s. podpisom tejto Úverovej zmluvy súčasne uzatvárajú zmluvu o poskytovaní revolvingového úveru II, čiže Zmluvu o RÚ II a to s úverovým rámcom a s pravidelnými mesačnými splátkami vo výške dohodnutej v Hlave 13. Úverových podmienok spoločnosti Home Credit Slovakia, a.s. Na základe takto uzatvorenej zmluvy o RÚ II. vzniká klientovi právo na poskytnutie revolvingového úveru II, prostredníctvom Kreditnej karty za podmienok stanovených v Hlave 12. Úverových podmienok spoločnosti Home Credit Slovakia, a.s.

Neuvedenie správneho variabilného symbolu na poštových poukázkach alebo na príkaze na úhradu je považované ako neuhradenie splátky úveru so všetkými s tým spojenými právnymi dôsledkami.

Klient je povinný celý čerpaný úver splatiť na požiadanie spoločnosti v prípade, že: a/ klient sa oneskoril s platením aspoň dvoch splátok..., c/ klient porušil niektorú z ďalších povinností vyplývajúcich z ÚZ, d/ bolo začaté exekučné, konkurzné alebo vyrovnacie konanie na majetok klienta. V prípade vzniku akejkolvek zo skutočností uvedených pod písm. a/, b/, c/ § 3 Hlavy 6, ak je jej dôsledkom vznik povinnosti klienta uhradiť spoločnosti celý poskytnutý úver, je klient povinný uhradiť spoločnosti súčasne s úverom aj zmluvnú pokutu vo výške ušlého úroku, čiže čiastku, na ktorú by spoločnosti vznikol z titulu úveru nárok, ak by bol úver riadne splácaný v dohodnutých splátkach. Spoločnosť je oprávnená meniť výšku základnej úrokovej sadzby a RPMN v závislosti na vývoji úrokovej sadzby úverov na medzibankovom trhu v SR s tým, že je povinná klientovi zmenu základnej úrokovej sadzby bezodkladne oznámiť. V prípade zmeny sadzobníka poplatkov a odmien podľa ustanovenia tohto paragrafu neplatí ustanovenie § 5 Hlavy 9 týchto ÚPP, t. j. spoločnosť nie je povinná oznámiť zmenu klientovi aspoň 30 dní vopred a klient nie je oprávnený ÚZ okamžite vypovedať. V prípade omeškania s úhradou splátky úveru, prípadne splátky RÚ I. či RÚ II., alebo ich časti dlhšieho ako 7 dní je klient ďalej povinný zaplatiť spoločnosti zmluvnú pokutu vo výške 8 % z čiastky, s ktorou úhradou je v omeškaní.

Zánik ÚZ nemá vplyv na platnosť zmlúv a iných právnych úkonov zabezpečujúcich záväzky z ÚZ, ktoré naďalej zabezpečujú pohľadávky spoločnosti vzniknuté na základe alebo v súvislosti s ÚZ alebo vzniknuté v dôsledku ukončenia ÚZ. Odstúpením od ÚZ nezaniká nárok spoločnosti na zaplatenie zmluvných pokút a poplatkov podľa ÚZ a ÚP, Metodickéj príručky a ďalších súvisiacich dokumentov a to až do okamihu uhradenia všetkých záväzkov klienta, ktoré mu vyplývajú z ÚZ. Obsah tohto ustanovenia platí aj pre Zmluvu o RÚ I. a zmluvu o RÚ II. Klient vyhlasuje, že predlžuje premľaciu dobu všetkých práv, ktoré vznikli spoločnosti v súvislosti s uzatvorením ÚZ, ÚP, Zmluvy o RÚ I. a Zmluvy o RÚ II., najmä právo na vrátenie úveru alebo RÚ I., RÚ II., právo na úhradu príslušenstva a zmluvných pokút, prípadne práva, ktoré jej vznikli v dôsledku skončenia záväzkového vzťahu z tejto ÚZ, Zmluvy o RÚ I., alebo Zmluvy o RÚ II. a to na dobu 10 - tich rokov odo dňa, kedy premľacia lehota začala po prvý raz plynúť.

V priebehu trvania tohto záväzkového vzťahu môže spoločnosť za osobitných výhodných podmienok, oproti iným klientom bez vernostného identifikačného čísla ponúknuť klientovi úverové produkty alebo iné produkty a služby poskytované klientom a to na základe zmlúv uzatvorených v jednotlivých prípadoch medzi spoločnosťou a klientom. Uvedený súhlas klienta v citovanom rozsahu sa rovnako vzťahuje aj na oslovenie klienta spoločnosťou telefonicky, prostredníctvom GSM technológií a internetu. Klient sa zároveň zaväzuje, že akékoľvek zmeny, týkajúce sa jeho účastníckych telefónnych staníc v

pevnej alebo mobilnej sieti vždy bezodkladne oznámi spoločnosti. Za trvania záväzkového vzťahu je spoločnosť oprávnená používať a spracovávať osobné údaje klienta v rozsahu a za podmienok tak, ako je uvedené v Hlave 14 § 14 týchto ÚP. Vzhľadom na to, podpisom na tejto zmluve klient zároveň dáva súhlas na takéto použitie a spracovanie jeho osobných údajov za trvania záväzkového vzťahu z právneho dôvodu VIC. Klient zároveň súhlasí, aby jeho telefonický rozhovor so spoločnosťou podľa § 15 tohto ustanovenia bol spoločnosťou nahratý a zaznamenaný a to za účelom ochrany práv spoločnosti.

Zmluvné strany sa dohodli, že majetkové spory, vzniknuté z tejto zmluvy alebo v súvislosti s ňou budú rozhodované jediným rozhodcom. Jediný rozhodca bude určený JUDr. J., narodeným 17. februára 1962, so sídlom Q. a to zo Zoznamu rozhodcov, vedeného JUDr. J., ktorý je v Zozname rozhodcov tiež uvedený a je teda oprávnený určiť za rozhodcu sám seba. JUDr. J. je oprávnený bez súhlasu strán meniť svoje sídlo v takom prípade nie je potrebné uzatvárať dodatok k rozhodcovskej doložke. JUDr. J. je však povinný prípadnú zmenu sídla zverejniť bez zbytočného odkladu na nižšie uvedenej internetovej stránke. Osoba rozhodujúca o námietkach proti rozhodcovi, resp. spôsob jej určenia je uvedený v nižšie uvedených Rozhodcovských pravidlách.

Obe zmluvné strany berú na vedomie, že rozhodcovské konanie je neverejné, spravidla iba písomné a že ak sa nevyjadrí žalovaný do siedmich kalendárnych dní odo dňa, keď mu bola doručená žaloba, sú skutočností vyjadrené v žalobe považované za nesporné.

Pre prípad, že by JUDr. J. z vážnych dôvodov nemohol jediného rozhodcu určiť, určí jediného rozhodcu zo Zoznamu rozhodcov žalobca.“

Vo zvyšku (zaplatenie 500 eur primeraného finančného zadosťučinenia - pozn. dovolacieho súdu) žalobu zamietol a rozhodnutie o trovách konania si vyhradil na samostatné rozhodnutie po právoplatnosti rozsudku vo veci samej. Súd prvého stupňa vychádzal z toho, že účastníci konania uzavreli 22. septembra 2010 úverovú zmluvu č. XXXXXXXXXXXX, na základe ktorej poskytol žalovaný žalobkyni úver vo výške 2000,- eur, ktorý sa žalobkyňa zaviazala splatiť v 24 mesačných splátkach po 113,16 eur splatných vždy k 15. dňu v mesiaci; 3. marca 2011 uzatvorili úverovú zmluvu č. XXXXXXXXXXXX, na základe ktorej poskytol žalovaný žalobkyni úver vo výške 950,- eur, ktorý sa žalobkyňa zaviazala splatiť v 60 mesačných splátkach po 31,36 eur splatných vždy k 15. dňu v mesiaci. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania súd konštatoval, že predmetnými zmluvami bol medzi účastníkmi konania založený záväzkový právny vzťah, na ktorý sa vzťahuje ustanovenie § 53 ods. 1 a 4 Občianskeho zákonníka týkajúce sa neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách. Za neprijateľnú podmienku v zmluve o úvere považoval množstvo ustanovení, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa a z tohto dôvodu podľa § 153 ods. 4 O.s.p. vo výroku rozsudku vyslovil, že tieto ustanovenia sú neplatné z dôvodu neprijateľnosti. Dospel k záveru, že zmluvy o úvere sú neplatné ako celok pre rozpor s dobrými mravmi, ktorý súd videl v samotnom obsahu úverových podmienok, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou zmluvy, nakoľko obsahovali neprimerane veľké množstvo neprijateľných podmienok. Žalobu v časti o priznanie finančného zadosťučinenia zamietol z dôvodu, že žalobkyňa k uzavretiu zmluvného vzťahu nikto nenútil, finančné prostriedky jej boli žalovaným poskytnuté a znenie zmluvy začala žalobkyňa namietat až keď sa dostala do finančnej tiesne.

Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Žiline rozsudkom z 28. júna 2013 sp. zn. 8 Co 68/2013 rozsudok súdu prvého stupňa v odvolaní napadnutých častiach týkajúcich sa určenia neplatnosti úverových zmlúv a vyslovenia neprijateľnosti zmluvných podmienok potvrdil. Uviedol, že súd prvého stupňa riadne a v potrebnom rozsahu vykonal dokazovanie, vykonané dôkazy hodnotil v súlade s ustanovením § 132 a nasl. O.s.p. a vo veci vyvodil správny právny záver, pričom odôvodnenie rozsudku je v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 O.s.p., dávajúce odpoveď na všetky skutkové a právne otázky. Zdôraznil, že nakoľko všetky články zmlúv o úvere trpia vadami, sú zmluvy o úvere neplatné. Dospel k záveru, že znaky neprijateľnej zmluvnej podmienky napĺňa nielen podmienka, ktorá je neprimeraná, ale aj podmienka, ktorá je neurčitá alebo je v rozpore s „ratio legis“ zákonného ustanovenia, podľa ktorého bola dojednaná. Samostatným (nadbytočným) výrokom uviedol, že odvolaním nenapadnutý IV. výrok

rozsudku súdu prvého stupňa zostáva nedotknutý a o trovách konania uložil rozhodnúť súdu prvého stupňa.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 238 ods. 3 O.s.p. Namietal, že v konaní došlo k procesnej vade konania uvedenej v § 237 písm. f/ O.s.p. (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), pretože v rámci konania na prvom stupni, súd pred vydaním rozsudku neumožnil žalovanému vyjadriť sa k zamýšľanému vysloveniu zmluvných podmienok v úverovej zmluve za neprijateľné, ani ich obhájiť alebo vysvetliť a tiež z dôvodu nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré je nepresvedčivé a nepreskúmateľné. Bol názoru, že nesprávny postup súdu prvého stupňa spočíval v neoznámení zámeru posudzovať neprijateľnosť zmluvných podmienok a nevykonanie dokazovania v tomto smere. Žalovanému však možnosť konať pred súdom bola odňatá aj postupom odvolacieho súdu, ktorý rozhodol o veci bez nariadenia pojednávania napriek tomu, že v konaní bolo nevyhnutné zopakovať a doplniť dokazovanie, čím došlo k porušeniu ustanovenia § 214 ods. 1 písm. a/ O.s.p. Naviac odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu nemá náležitosti podľa ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p., pretože odvolací súd sa s odvolacími námietkami v dôvodoch svojho rozhodnutia nevysporiadal, predovšetkým s tými, ktorými žalovaný namietal správnosť úsudkov súdu prvého stupňa. Dovolateľ v dôvodoch dovolania tiež uviedol, že v konaní došlo zo strany odvolacieho súdu k tzv. inej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a to chybnou aplikáciou ustanovenia § 219 ods. 2 O.s.p., konštatovaním správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia bez ďalšej vecnej samostatnej argumentácie vo vzťahu k výroku, ktorým súd vyslovil neprijateľnosť zmluvných podmienok a bez reakcie na námietky vznesené žalovaným v odvolaní napriek výslovnému poukazu na to, že súd prvého stupňa určil neprijateľnosť náhodne vybraných zmluvných podmienok, ktoré neboli predmetom dokazovania a ani skúmania. Z týchto dôvodov žiadal rozhodnutia súdov nižších stupňov zrušiť a vec vrátiť prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Žalobkyňa vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie ako procesne neprípustné odmietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), skúmal procesnú prípustnosť dovolania žalovaného v jeho jednotlivých častiach a v nadväznosti na to dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

1. Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

Najvyšší súd zohľadnil okolnosti predmetnej veci a k posúdeniu prípustnosti dovolania pristúpil najskôr z hľadísk uvádzaných priamo žalovaným.

Dovolateľ za dôvod zakladajúci prípustnosť jeho dovolania označil procesnú vadu konania uvedenú v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

Občianskoprávne kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na zasadnutí konanom 3. decembra 2015 prijalo stanovisko k výkladu § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., podľa ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku.

Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.

Dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že nemožno prehliadnuť mieru (intenzitu) nepreskúmateľnosti a teda aj mieru, do akej táto vada poškodí účastníka konania na jeho ústavných právach. Intenzitu tejto vady bolo potrebné posudzovať s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu a v tejto konkrétnej veci individuálne zodpovedať otázku, do akej miery možno nepreskúmateľnosť rozhodnutia podriaďiť pod ustanovenie § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. (t. j. posudzovať ho ako „inú vadu“) a do akej miery ho možno podriaďiť pod ustanovenie § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (t. j. posudzovať ho ako odňatie možnosti konať pred súdom). Nakoľko rozhodnutia súdov nižších stupňov neobsahovali zásadné vysvetlenia dôvodov podstatných pre ich rozhodnutie (tieto dokonca úplne absentovali), dovolací súd dospel k záveru, že ide o skutočnosť, ktorá výnimočne zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 ods. 1 O.s.p. (či už to účastník namietal alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 ods. 1 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Žalovaný procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/, g/ O.s.p. netvrdil a ich existenciu nezistil ani dovolací súd. Prípustnosť jeho dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

Žalovaný v dovolaní výslovne namietal, že v konaní došlo k vade v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., pretože odvolací súd svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil a nedal odpoveď na podstatné a zásadné otázky a jeho námietky.

So zreteľom na tieto tvrdenia žalovaného sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zamerlal na otázku posúdenia argumentačnej „udržateľnosti“ rozhodnutia odvolacieho súdu z pohľadu, či napĺňa záruky, ktoré garantujú, že výkon spravodlivosti v danom prípade nie je arbitrárny (svojvoľný), súčasne či je v súlade so základnými princípmi právneho štátu, ktorého súčasťou je aj právo na spravodlivý proces i právo na súdnu ochranu a ktorého porušenie znamená súčasne odňatie možnosti konať účastníkovi pred súdom a naplnenie dovolacieho dôvodu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

Z ustálenej judikatúry ESLP vyplýva, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu. Judikatúra tohto súdu však nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Van de Hurk v. Holandsko, Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303- A, s.12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B,

Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako Ústavný súd Slovenskej republiky v zhode s rozhodovacou praxou ESĽP stabilne judikuje, že povinnosť súdu odôvodniť svoje rozhodnutie neznamena automaticky povinnosť poskytnúť podrobnú odpoveď na každý nastolený argument. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (napr. II. ÚS 44/03, III. ÚS 209/04, I. ÚS 117/05, III. ÚS 191/2013). Vo svetle týchto rozhodnutí aj Najvyšší súd Slovenskej republiky zastáva názor, že nie je nutné, aby na každú žalobnú námietku bola daná súdom podrobná odpoveď a rozsah povinnosti odôvodniť súdne rozhodnutie sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí byť analyzované s ohľadom na okolnosti každého prípadu.

Do práva na spravodlivý súdny proces nepatrí súčasne aj právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04) a rovnako neznamena ani to, aby účastník konania bol pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi (I. ÚS 50/04).

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Rozhodnutie súdu ako orgánu verejnej moci nemusí byť totožné s očakávaniami a predstavami účastníka konania, ale z hľadiska odôvodnenia musí spĺňať parametre (limity) zákonného rozhodnutia (§ 157 ods. 2 O.s.p.), pričom účastníkovi konania musí dať odpoveď na podstatné (zásadné) otázky a námietky spochybňujúce závery namietaného rozhodnutia v závažných a samotné rozhodnutie ovplyvňujúcich súvislostiach. Právo (účastníka) a povinnosť (súdu) na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia vyplýva z potreby transparentnosti služby spravodlivosti, ktorá je esenciálnou náležitosťou každého jurisdikčného aktu (rozhodnutia). Citované zákonné ustanovenie sa totiž chápe aj z hľadiska práv účastníka na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na súdne konanie spĺňajúce garancie spravodlivosti a toto ustanovenie treba vykladať a uplatňovať aj s ohľadom na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva [(ďalej len „ESĽP“), porovnaj napr. rozsudok vo veci García Ruiz proti Španielsku z 21. januára 1999, sťažnosť č. 30544/96, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1999-I] tak, že rozhodnutie súdu musí uviesť presvedčivé a dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Judikatúra ESĽP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany (účastníka) bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (rozsudok Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, sťažnosť č. 21522/93, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-III; rozsudok Higginsová a ďalší proti Francúzsku z 19. februára 1998, sťažnosť č. 20124/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1998-I). Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom uznesení z 23. júna 2004 sp. zn. III. ÚS 209/04 vyslovil, že „Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia“.

Za arbitrárny, resp. nie dostatočne zdôvodnený treba považovať rozsudok všeobecného súdu aj vtedy, keď popri jednoznačnom právnom závere dospeje bez akéhokoľvek vysvetlenia či zdôvodnenia aj k protichodnému právnomu záveru. Rovnako treba kvalifikovať aj situáciu, keď všeobecný súd svoj

právny záver nezdôvodní zo všetkých zákonných hľadísk, ktoré v danej veci prichádzajú do úvahy (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 154/05 z 28. februára 2006).

Námietky žalovaného proti rozhodnutiu odvolacieho súdu sa týkajú nedostatkov odôvodnenia napadnutého rozhodnutia; rozsiahlo argumentuje voči určení neplatnosti úverových zmlúv a neplatnosti zmluvných podmienok uvedených v úverových zmluvách z dôvodu ich neprijateľnosti bez vykonania dokazovania v tomto smere. Námietky obdobného charakteru sa objavili (boli uplatnené) už v jeho odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa (č. l. 174 - 184 spisu).

Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že rozhodnutia súdov nižších stupňov nezodpovedajú vyššie uvedeným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí. Súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že „predmetná úverová zmluva obsahovala množstvo ustanovení, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa a preto súd určil, že sú neplatné z dôvodu neprijateľnosti a tieto výslovne uviedol vo výroku rozsudku“. Ďalej uviedol, že „rozpor s dobrými mravmi súd videl aj v samotnom obsahu úverových podmienok, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou zmluvy, pretože tieto obsahovali neprimerané veľké množstvo neprijateľných podmienok a preto súd určil, že predmetná úverová zmluva je neplatná ako celok pre hrubý rozpor s dobrými mravmi“. Krajský súd sa v celom rozsahu stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu, pričom k zásadným otázkam namietaným v odvolaní žalovaného, hoci išlo o opodstatnené námietky sa nevyjadril, v odôvodnení svojho rozhodnutia ich nespomína, ani nepovažoval za potrebné zdôvodniť prečo považuje jeho odvolanie za neodôvodnené, iba stroho skonštatoval, že so všetkými skutočnosťami uvádzanými odvolateľom sa náležitým a presvedčivým spôsobom vyporiadal už súd prvého stupňa. Zároveň bez bližšieho zdôvodnenia uviedol, že obe zmluvy sú ako celok neplatné, lebo trpia vadami všetky články týchto zmlúv. Krajský súd sa vo svojom rozhodnutí nezaoberal námietkou žalovaného, že predmetom dokazovania pred súdom prvého stupňa neboli ani neprijateľné podmienky a ani neplatnosť celej úverovej zmluvy a teda záver súdu prvého stupňa nemá oporu vo vykonanom dokazovaní a ani v odôvodnení tejto časti rozhodnutia, v ktorom súd prvého stupňa nešpecifikoval ani len jednu neprijateľnú zmluvnú podmienku napriek skutočnosti, že vo výroku svojho rozhodnutia uviedol desať neprijateľných podmienok, ktorú skutočnosť žalovaný namietal v podanom odvolaní (č. l. 174 - 184 spisu).

Tento nedostatok odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu v otázke väd konania namietaných žalovaných má za následok, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa požiadavky stanovené odvolaciemu súdu v ustanovení § 157 ods. 2 v spojení s § 211 ods. 2 O.s.p. na riadne odôvodnenie rozsudku. Zo strany odvolacieho súdu sa jedná o závažné procesné pochybenie, v dôsledku ktorého došlo k porušeniu práva žalovaného na spravodlivý proces a zároveň k odňatiu jeho možnosti pred súdom konať (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.).

2. Žalovaný vadu § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. namietal i vo vzťahu k aplikácii ustanovenia § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

Zo žalobného návrhu vyplýva, že žalobkyňa sa domáhala

I. určenia, že rozhodcovská doložka uvedená v § 1, 2, 3 Hlavy 16 Úverových zmluvných podmienok spoločnosti Home Credit Slovakia, a.s. ako súčasti úverovej zmluvy č. XXXXXXXXXXXX z 22. septembra 2010 uzatvorenej medzi žalobkyňou a žalovaným je neplatná,

II. určenia, že rozhodcovská doložka uvedená v § 1, 2, 3 Hlavy 16 Úverových zmluvných podmienok spoločnosti Home Credit Slovakia, a.s. ako súčasti úverovej zmluvy č. XXXXXXXXXXXX z 3. marca 2011 uzatvorenej medzi žalobkyňou a žalovaným je neplatná,

III. určenia, že úverová zmluva č. XXXXXXXXXXXX z 22. septembra 2010 uzatvorená medzi žalobkyňou a žalovaným je neplatná,

IV. určenia, že úverová zmluva č. XXXXXXXXXXXX z 3. marca 2011 uzatvorená medzi žalobkyňou a žalovaným je neplatná,

V. primeraného finančného zadostučinenia vo výške 500,- eur.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa konštatoval, že právny vzťah, z ktorého sa vyvodzuje žalobou uplatnený nárok bol založený zmluvami majúcimi charakter spotrebiteľských zmlúv.

Podľa § 153 ods. 1 O.s.p., súd rozhodne na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ako aj na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, ak o nich alebo o ich pravdivosti nemá dôvodné a závažné pochybnosti. Podľa ods. 3, súd môže v rozsudku, ktorý sa týka sporu zo spotrebiteľskej zmluvy, aj bez návrhu vysloviť, že určitá podmienka používaná v spotrebiteľských zmluvách dodávateľom je neprijateľná. Podľa ods. 4, ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve alebo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky, nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takejto podmienky alebo mu na základe takejto podmienky súd uložil povinnosť vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadostučinenie, súd aj bez návrhu výslovne uvedie túto zmluvnú podmienku vo výroku rozhodnutia.

Možnosť súdu aj bez návrhu výslovne uviesť neprijateľnú zmluvnú podmienku spotrebiteľskej zmluvy vo výroku rozhodnutia bola do Občianskeho súdneho poriadku zavedená zákonom č. 384/2008 Z.z. a to doplnením odseku 3 do ustanovenia § 153 a následne doplnená o nový odsek 4 a to zákonom č. 575/2009 Z.z., ktorý mal za cieľ dosiahnuť účinné prostriedky na eliminovanie používania neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách, doplniť neúplnú transpozíciu Smernice Rady č. 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách v Občianskom zákonníku a zvýšiť kompetencie Komisie na posudzovanie podmienok v spotrebiteľských zmluvách. Vo vzťahu k novému ustanoveniu § 153 ods. 4 O.s.p. zavedenému do Občianskeho súdneho poriadku zákonom č. 575/2009 Z.z. dôvodová správa výslovne uvádza, že navrhovaná právna úprava súvisí so záväznosťou výroku rozsudku, pričom rozhodovanie ultra petit má oporu už v ustanovení § 153 ods. 3 O.s.p. a naliehavý právny záujem na určení neprijateľnosti zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve vyplýva priamo zo zákona (§ 80 písm. c/ O.s.p.). Dôvodová správa v súvislosti s ustanovením § 153 ods. 4 zdôrazňuje, že rozsudok podľa tohto ustanovenia nepredstavuje prekážku rozsúdenej veci (res iudicatae) pre spory dodávateľa s inými spotrebiteľmi, ktorí neboli účastníkmi konania v konaní, v ktorom bol vyhlásený tento rozsudok. Súd môže vyhlásiť za neprijateľnú zmluvnú podmienku aj ex officio. Súd nemusí vyhlasovať uznesenie o začatí konania, ak mieni ex officio určiť v začatom konaní (súdnom spore zo spotrebiteľskej zmluvy), že určitá zmluvná podmienka je neprijateľná. Musí však umožniť účastníkovi vyjadriť sa k možnému posúdeniu neprijateľnosti zmluvnej podmienky, aby tak dosiahol svoje rozhodnutie predvídateľným (porovnaj tiež § 100 ods. 1 in fine); inak by v prípade určenia neprijateľnej zmluvnej podmienky odňal dodávateľovi možnosť konať pred súdom a tak bez ďalšieho vytvoril vo vzťahu k tomuto výroku stav pre kasačné rozhodnutie apelačného súdu (§ 221 ods. 1 písm. f/). Konanie vo veci samej je však možné začať len na základe návrhu účastníka konania.

V prejednávanej veci z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa sa domáhala určenia neplatnosti úverových zmlúv a určenia neplatnosti rozhodcovskej doložky ako súčasť úverovej zmluvy. Súd prvého stupňa vytýčil vo veci pojednávanie na 26. apríla 2012, 13. júna 2012 a 4. októbra 2012, na ktorých vec prejednal a vykonal dokazovanie zamerané na okolnosti uzatvorenia predmetných úverových zmlúv a vo veci rozhodol. Z obsahu spisu nevyplýva, že by súd prvého stupňa vyzval účastníkov na vyjadrenie sa k možnému posúdeniu neprijateľnosti zmluvných podmienok. Na odvolanie žalovaného odvolací súd v napadnutých vyhovujúcich častiach a vo výroku, ktorým bola vyslovená neplatnosť zmluvných podmienok, rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 1, 2 O.s.p. Námitky odvolateľa uvádzané v odvolaní nepovažoval odvolací súd za dôvodné a nevenoval žiadnu pozornosť tomu, že súd prvého stupňa nevytvoril žalovanému procesnú možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii ustanovenia § 153 ods. 3, 4 O.s.p., t. j. vyjadriť sa k otázke posúdenia neprijateľných zmluvných podmienok. Procesný postup tak súdu prvého stupňa, ako aj odvolacieho súdu, ktorý takému vážnemu procesnému pochybeniu nevenoval žiadnu pozornosť a rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutých častiach len s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 1, 2 O.s.p. potvrdil, mal za následok odňatie možnosti žalovaného pred súdom konať (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.).

Podľa dovolacieho súdu súd prvého stupňa porušil právo žalovaného na spravodlivý proces tým, že

svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na právnych záveroch v otázke neprijateľnosti zmluvných podmienok bez toho, aby mu umožnil vyjadriť sa k takémuto právnomu posúdeniu, čím v skutočnosti žalovanému odňal právo namietať správnosť jeho právneho názoru. Až z rozhodnutia súdu prvého stupňa sa žalovaný dozvedel, že súd vyvodil svoj právny záver zo skutočností, ku ktorým mu nebola daná možnosť vyjadriť sa. K týmto právnym záverom súdu sa účastníci konania pred rozhodnutím súdu vo veci samej nemali možnosť vyjadriť, prípadne predložiť dôkazy, ktoré z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa navyše odvolací súd považoval za nevýznamné a procesnému pochybeniu súdu prvého stupňa nevenoval žiadnu pozornosť napriek tomu, že mal správne rozhodnutie prvostupňového súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, pretože požiadavke dôsledného rešpektovania ústavného princípu dvojinstančnosti občianskeho súdneho konania odvolací súd mohol učiniť zadosť iba kasačným rozhodnutím. Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil účastníkovi realizáciu jeho procesných práv, lebo mu odoprel možnosť prieskumu správnosti nových, prípadne z pohľadu súdu prvého stupňa dosiaľ bezvýznamných, avšak z hľadiska právneho posúdenia veci však rozhodujúcich skutkových zistení.

Z uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že súdy na oboch stupňoch v prejednávanej veci zaťažili konanie procesnou vadou v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., ktorá je dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd rozhodnutia vydané v takomto konaní vždy zrušiť; rozhodnutia vydané v konaní postihnutom touto procesnou vadou nemôžu byť považované za správne. So zreteľom na uvedené dovolací súd rozsudky súdov oboch stupňov zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 a 3 O.s.p.). Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť rozsudky súdov oboch stupňov, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní, resp. vecným prieskumom rozhodnutia.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.